

Яна амр құлдимки, сипохийлар, юзбошилар, үнбошилар да шашқарыда мингбосининг ҳукми қозбашига, қозбашиниң үнбoshi, үнбошиниң [эса] қўл остидагиларга жорир этилади. Агар бу тузукка қаршилик қисалар жазога тортилснлар. Агар чорпилчор ишларида ким камчилликка йўл қўйр экан, уни чақириб, ўрнига бошқани қўйснлар.

СИПОХГА УЛУФА² БЕРИШ ТУЗУГИ

Амр құлдимки, амирлар, мингбошилар, юзбошилар, үнбошилар да шашқарыда мингбосининг ҳукми қозбашига, қозбашиниң үнбoshi, үнбошиниң [эса] қўл остидагиларга жорир этилади. Агар бу тузукка қаршилик қисалар жазога тортилснлар. Агар чорпилчор ишларида ким камчилликка йўл қўйр экан, уни чақириб, ўрнига бошқани қўйснлар.

СИПОХГА УЛУФА² БЕРИШ ТУЗУГИ

Амр құлдимки, амирлар, мингбошилар, юзбошилар, үнбошилар да шашқарыда мингбосининг ҳукми қозбашига, қозбашиниң үнбoshi, үнбошиниң [эса] қўл остидагиларга жорир этилади. Агар бу тузукка қаршилик қисалар жазога тортилснлар. Агар чорпилчор ишларида ким камчилликка йўл қўйр экан, уни чақириб, ўрнига бошқани қўйснлар.

Яна ҳукм құлдимки, сипохийлардан қайси бирор чорпилчор ишларида хатоликка йўл қўйса, машидан ўндан бирин камайтиришинлар.

Яна буюрдимки, үнбоши қозбашининг тасдиғи билан, үнбоши мингбосининг тасдиғи билан, мингбошиларни эса қозбашиларнидан уч баробар зиёда бўлсин.

Яна ҳукм құлдимки, сипохийлардан қайси бирор чорпилчор ишларида хатоликка йўл қўйса, машидан ўндан бирин камайтиришинлар.

Яна буюрдимки, үнбоши қозбашининг тасдиғи билан, үнбоши мингбосининг тасдиғи билан, мингбошиларни эса қозбашиларнидан уч баробар зиёда бўлсин.

Яна ҳукм құлдимки, амир ул-умаронинг маши үз қўл остидагилардан ўн баробар ортиқ бўлсин. Шунга ўхшаш, девонбеги ва вазирларнинг машилари эса; амирлар машидан ўн баробар кўп бўлсин. Йусуплар, чоповлар, қалакчиларнинг машилари ўз хизматларига яраши, мингдан ўн минг [тантажа] гача бўлсин.

Ахли мажлис бўлмиш сыйидлар, олимлар, фозил кишилар, ҳақимлар, табиблар, мунажжимлар, қиссанхонлар, хабарчилар, тарихдонларга ўз ҳолларига қараб, сурорлар, вазифа ва маши бўлгиласин. Пиёдалар, хизматилар, фаррошларга юздан мингача мааш берсинлар.

1 Чорпилчор — уруш
2 Улупа — озиқ-оқат, мааш, солиқ тuri.
3 Амир ул-умаро — амирлар амири; бор амир.
4 Ясовул — хонларнинг кичик хизматчи; кўрикчи.
5 Чоловул — чопкучи; асосан тунда ўтказилидаги боскин қатнавиши.
6 Калақчи — (форсча мұхассис) — ахолидан йиғилган ҳосидан хирож мікдорини белгиловчи мансабор.
7 Фаррош — бу ерда палос тўшовчи маъносидан.

67.

Яна ҳукм құлдимки, амир ул-умаролар ўз машиларини девонбеги ва вазирларнинг тасдиғи билан олсинлар. Давлат томонидан бериладиган бутун машиларнинг тўлиқ маълумотларини девонбеги ва вазирлар аввал менга билдириб, сўнгра танҳо беринлар.

Яна буюрдимки, сипохийларнинг ҳар бирига мааш олини ёрлиги топширилсин. Уларга берилган маблаг миқдори шу ёрлиниң орқасига ёзиб қўйидин.

СИПОХГА ТАНҲО ВА УЛУФА ТАҚСИМЛАШ ТУЗУГИ

Амр құлдимки, пиёдалар, қалақчилар, ясувлар, чоповларнинг бир йиллик машиларини ҳисоблаш, белгиланган маблагни девонхонага қелири, шу ерда уларга улаштирилсин. Амирлар ва амир ул-умароларга ўзине олти ойлик машиларни ҳам ҳисоблаш, танҳо ҳазинасидан олиб бериши буюрдим.

Үнбоши, қозбашиларга мааш шаҳар омонлиги² ҳазинасидан ва подшолик мулки даромадидан нақд пул ҳисобида ёзилсин. Мингбошиларга вилоят ичидаги ерлардан тилю³ берисинлар. Амирлар ва амир ул-умароларга эса сарҳад ерлардаги вилоятлардан бирити⁴ қилиб белгилансин.

ВИЛОЯТЛАРДАН ТУШГАН ДАРОМАДЛАРНИ УШБУ ЙИСИНДА ТАҚСИМЛАШНИ БЮОРДИМ:

Вилюятлар ва мамлакатлардан олинган жами даромадидан тақсимлаш, мааш бериши ёрлиқтарига бирига кам, бирига ортиқ қилиб ёзинлар. Сўнг ёрлиқтарига девонхонага кетирилсин. Амирлар ва мингбошилар шу ёрлиқтардан бирин чиқариб олсин. Агар ёрлиқта машидан ортиқ [қўрсатилган] бўлса, шашқани ўзига шерик қилисин. Бордю кам бўлса, уни қўйиб шашқа ёрлиқ тортиб олсин.

1 Танҳо — бу ерда сарой хизматчилари, лашкарబонлар ва аскерлар учун мәхсус ҳазинадан бериладиган мааш; беъзида алоҳида ҳизмат кўрсатган белгларга танҳо сифтида ер-сув берилган.

2 Шаҳар омонлиги солни ҳазинаси — шаҳар аҳолисидан олинига сифтида ер-сув берилган.

3 Тилю — хирож ва солиқ йиғил олиш ҳақиқи билан инъом этилган ер-мулк; вилоят.

4 Бордю кам — даромадидан олинига сифтида ер-сув берилган.

СИЗ СЕВГАН САНЪАТКОР

Мискинлар, камбаға бева-бечоралар ҳам бафурка томоши қилидиган энг кўзул, очиқ саҳна — тўй эмасиди! «Кизим империя» зууми билан миллӣ анзана ва удумларнига шурек, дардош дўстим ва ёстиқ-дошиимга таскин бериши маъносидан ёзилган.

Н И Г О Р О
Нигоро, багринги биренг айлама, Нигоро, кўзининг гирён айлама, Кошларинг ётирик мижон айлама

Бегунон жоними қурбон айлама, Нигоро, сенга мен парвонаман, Сендан айрар телбо даевонаман. Шум рақиблар оғизида афсонаман, Сен ҳам эди дилин вайрон айлама

Нигоро, тортган азобим каммиди, Сув ўрида ичган хушибон каммиди, Ташалардан бағри каммиди, Сен ҳам эди дилимни қон айлама.

Денгиз кенгу билгилар, қирғоз бор, Қатни тегма, дилимнинг кўн доғи бор, Сабри бўл, баҳти, бир кепломғор бор,

Соғлигингда асло нолон айлама... Шеърни ўқиб бўлгач, ҳофиз ўйга чўмди. Халел беринга биз ҳам айлама, таомади, таомади, ҳамаудон ёзилганини аниқлади:

Токи Навоий чекди рақам, шиттёки бор, Шоядки, бўлгай бир куни элга ҳикоятим.

Ана, бу бошқа гап! Навоий, умиди халиқдан, келваклар авлоддан эканини илтико қилётгани аён бўлади-қолади. Ғазал оғизида сардордан бошладик.

Мухтарам шумарий. Сиз севган санъаткор Фахриддин Умаров эса ўзбек лирик қўшичилар мактабини яратган мутмоз ҳофизларидан ўн баробар ортиқ бўлсин. Юнбошилар маши үнбошиларга қараганди, иккى баробар, мингбошиларни эса ўнбошиларга жорир этилади.

Биз бугун номини ўхтиром ила тилга олётганд санъаткор Фахриддин Умаров эса ўзбек лирик қўшичилар мактабини яратган мутмоз ҳофизларидан ўн баробар ортиқ бўлсин. Йусуплар, чоповлар, қалакчиларнинг машилари ўз хизматларига яраши, мингдан ўн минг [тантажа] гача бўлсин.

Ахли мажлис бўлмиш сыйидлар, олимлар, фозил кишилар, ҳақимлар, табиблар, мунажжимлар, қиссанхонлар, хабарчилар, тарихдонларга ўз ҳолларига қараб, сурор, вазифа ва маши бўлгиласин. Пиёдалар, хизматилар, фаррошларга юздан мингача мааш берсинлар.

Амр құлдимки, амир ул-умаронинг маши үз қўл остидагилардан ўн баробар ортиқ бўлсин. Шунга ўхшаш, девонбеги ва вазирларнинг машилари эса; амирлар машидан ўн баробар кўп бўлсин. Йусуплар, чоповлар, қалакчиларнинг машилари ўз хизматларига яраши, мингдан ўн минг [тантажа] гача бўлсин.

Ахли мажлис бўлмиш сыйидлар, олимлар, фозил кишилар, ҳақимлар, табиблар, мунажжимлар, қиссанхонлар, хабарчилар, тарихдонларга ўз ҳолларига қараб, сурор, вазифа ва маши бўлгиласин. Пиёдалар, хизматилар, фаррошларга юздан мингача мааш берсинлар.

Амр құлдимки, амир ул-умаронинг маши үз қўл остидагилардан ўн баробар ортиқ бўлсин. Шунга ўхшаш, девонбеги ва вазирларнинг машилари эса; амирлар машидан ўн баробар кўп бўлсин. Йусуплар, чоповлар, қалакчиларнинг машилари ўз хизматларига яраши, мингдан ўн минг [тантажа] гача бўлсин.

Ахли мажлис бўлмиш сыйидлар, олимлар, фозил кишилар, ҳақимлар, табиблар, мунажжимлар, қиссанхонлар, хабарчилар, тарихдонларга ўз ҳолларига қараб, сурор, вазифа ва маши бўлгиласин. Пиёдалар, хизматилар, фаррошларга юздан мингача мааш берсинлар.

Ахли мажлис бўлмиш сыйидлар, олимлар, фозил кишилар, ҳақимлар, табиблар, мунажжимлар, қиссанхонлар, хабарчилар, тарихдонларга ўз ҳолларига қараб, сурор, вазифа ва маши бўлгиласин. Пиёдалар, хизматилар, фаррошларга юздан мингача мааш берсинлар.

Ахли мажлис бўлмиш сыйидлар, олимлар, фозил кишилар, ҳақимлар, табиблар, мунажжимлар, қиссанхонлар, хабарчилар, тарихдонларга ўз ҳолларига қараб, сурор, вазифа ва маши бўлгиласин. Пиёдалар, хизматилар, фаррошларга юздан мингача мааш берсинлар.

Ахли мажлис бўлмиш сыйидлар, олимлар, фозил кишилар, ҳақимлар, табиблар, мунажжимлар, қиссанхонлар, хабарчилар, тарихдонларга ўз ҳолларига қараб, сурор, вазифа ва маши бўлгиласин. Пиёдалар, хизматилар, фаррошларга юздан мингача мааш берсинлар.

Ахли мажлис бўлмиш сыйидлар, олимлар, фозил кишилар, ҳақимлар, табиблар, мунажжимлар, қиссанхонлар, хабарчилар, тарихдонларга ўз ҳолларига қараб, сурор, вазифа ва маши бўлгиласин. Пиёдалар, хизматилар, фаррошларга юздан мингача мааш берсинлар.

Ахли мажлис бўлмиш сыйидлар, олимлар, фозил кишилар, ҳақимлар, табиблар, мунажжимлар, қиссанхонлар, хабарчилар, тарихдонларга ўз ҳолларига қараб, сурор, вазифа ва маши бўлгиласин. Пиёдалар, хизматилар, фаррошларга юздан мингача мааш берсинлар.

Ахли мажлис бўлмиш сыйидлар, олимлар, фозил кишилар, ҳақимлар, табиблар, мунажжимлар, қиссанхонлар, хабарчилар, тарихдонларга ўз ҳолларига қараб, сурор, вазифа ва маши бўлгиласин. Пиёдалар, хизматилар, фаррошларга юздан мингача мааш берсинлар.

Ахли мажлис бўлмиш сыйидлар, олимлар, фозил кишилар, ҳақимлар, табиблар, мунажжимлар, қиссанхонлар, хабарчилар, тарихдонларга ўз ҳолларига қараб, сурор, вазифа ва маши бўлгиласин. Пиёдалар, хизматилар, фаррошларга юздан мингача мааш берсинлар.

Ахли мажлис бўлмиш сыйидлар, олимлар, фозил кишилар, ҳақимлар, табиблар, мунажжимлар, қиссанхонлар, хабарчилар, тарихдонларга ўз ҳолларига қараб, сурор, вазифа ва маши бўлгиласин. Пиёдалар, хизматилар, фаррошларга юздан мингача мааш берсинлар.

Ахли мажлис бўлмиш сыйидлар, олимлар, фозил кишилар, ҳақимлар, табиблар, мунажжимлар, қиссанхонлар, хабарчилар, тарихдонларга ўз ҳолларига қараб, сурор, вазифа ва маши бўлгиласин. Пиёдалар, хизматилар, фаррошларга юздан мингача мааш берсинлар.

Ахли мажлис бўлмиш сыйидлар, олимлар, фозил кишилар, ҳақимлар, табиблар, мунажжимлар, қиссанхонлар, хабарчилар, тарихдонларга ўз ҳолларига қараб, сурор, вазифа ва маши бўлгиласин. Пиёдалар, хизматилар, фаррошларга юздан мингача мааш берсинлар.

Ахли мажлис бўлмиш сыйидлар, олимлар, фозил кишилар, ҳақимлар, табиблар, мунажжимлар, қиссанхонлар, хабарчилар, тарихдонларга ўз ҳолларига қараб, сурор, вазифа ва маши бўлгиласин. Пиёдалар, хизматилар, фаррошларга юздан мингача мааш берсинлар.

Ахли мажлис бўлмиш сыйидлар, олимлар, фозил кишилар, ҳақимлар, табиблар, мунажжимлар, қиссанхонлар, хабарчилар, тарихдонларга ўз ҳолларига қараб, сурор, вазифа ва маши бўлгиласин. Пиёдалар, хизматилар, фаррошларга юз